

Sygn. akt IV CSK 102/09

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 12 sierpnia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Gerard Bieniek (przewodniczący)

SSN Antoni Górski

SSN Marek Sychowicz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Syndyka masy upadłości T. Spółki Akcyjnej w Ł.
przeciwko A. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 12 sierpnia 2009 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 30 października 2008 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 30 października 2008 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda – Syndyka masy upadłości „T.” S.A. w Ł. od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 21 maja 2008 r., którym oddalone zostało powództwo wytoczone przeciwko „A.” Sp. z o.o. w Ł. o zasądzenie kwoty 117.120 zł z odsetkami tytułem wynagrodzenia za korzystanie w okresie od dnia 20 listopada 2006 r. do dnia 31 lipca 2007 r. z szeregu ruchomości. Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowią następujące ustalenia. W dniu 26 sierpnia 2005 r. Spółka „T.” oraz pozwana zawarły szereg umów przenoszących na pozwaną własność środków transportu i załadunku, wyposażenia biura oraz zestawów komputerowych. Wyrokiem z dnia 25 października 2006 r. stwierdzone zostało, że wszystkie te umowy są bezskuteczne w stosunku do masy upadłości Spółki „T.”. Powództwo wytoczone przez powoda o zapłatę przez pozwaną kwoty 241.110 zł, jako równowartości ruchomości będących przedmiotem umów uznanych za bezskuteczne, lub o wydanie tych ruchomości zostało uwzględnione wyrokiem z dnia 7 maja 2007 r. Na skutek czynności egzekucyjnych podjętych przez powoda pozwana w dniu 31 lipca 2007 r. wyraziła gotowość wydania ruchomości i wydanie nastąpiło. Sąd Okręgowy ustalił, że pozwana w okresie od dnia 20 listopada 2006 r. do dnia 31 lipca 2007 r. korzystała jedynie z niektórych ruchomości i powinna zapłacić wynagrodzenie za bezumowne korzystanie tylko z tych ruchomości, ale powód nie wykazał, że wynagrodzenie to powinno wynosić dochodzoną w sprawie kwotę. Sąd Apelacyjny aprobując wyrok sądu pierwszej instancji wyraził pogląd, że konsekwencje bezskuteczności czynności prawnych upadłego w sytuacji, gdy na podstawie takich czynności pewne składniki majątkowe wyszły z jego majątku albo do niego nie weszły, normuje w sposób wyczerpujący art. 134 Prawa upadłościowego i naprawczego. Poza roszczeniem o wydanie masie upadłości składników majątkowych, które wyszły z jego majątku albo do niego nie weszły, a gdy wydanie w naturze nie jest możliwe – roszczeniem o zapłatę równowartości tych składników, inne roszczenia w stosunku do osób trzecich na podstawie omawianego przepisu syndykowi masy upadłości nie przysługują. W szczególności syndyk nie jest uprawniony do żądania wynagrodzenia za korzystanie z przedmiotów nabytych od upadłego. Nie stanowią

także podstawy prawnej do dochodzenia przez syndyka od osoby trzeciej wynagrodzenia za korzystanie z tych przedmiotów przepisy art. 225 i 224 § 2 k.c. Przepisy te regulują bowiem stosunki pomiędzy posiadaczem samoistnym rzeczy a ich właścicielem. Ani zaś syndyk, sprawujący zarząd majątkiem upadłego, nie ma przymiotu właściciela, ani bezskuteczność czynności i związany z tym obowiązek wydania masie upadłości nabytych przedmiotów lub ich równowartości nie są równoznaczne z nieważnością czynności, która przeniosła własność przedmiotów na osobę trzecią. Powództwo jest zatem niezasadne, jako niemające podstawy prawnej.

Wyrok wymieniony na wstępie zaskarżył skargą kasacyjną powód. Podstawę skargi jest naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 134 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego, błędną wykładnię art. 224 § 2 oraz art. 225 k.c. i niezastosowanie art. 61 oraz art. 144 ust. 1 i 2 Prawa upadłościowego i naprawczego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego wyroku wynika, że własność ruchomości, za korzystanie z których przez pozwaną powód domaga się wynagrodzenia, przeniesiona została przez Spółkę „T.” na pozwaną umowami, które są bezskuteczne w stosunku do masy upadłości wymienionej Spółki. Ta ostatnia okoliczność powoduje, że umowy te w stosunku do masy upadłości Spółki „T.” nie wywarły skutku w postaci przeniesienia własności ruchomości, a zatem że ruchomości te, jako stanowiące składnik majątku Spółki przed jej upadłością, wchodziły w skład masy upadłości tej Spółki (art. 61 Prawa upadłościowego i naprawczego; dalej – „p.u.n.”). Stosownie do art. 134 ust. 1 p.u.n. pozwana miała więc obowiązek przekazania ich do masy upadłości Spółki „T.”, a gdyby przekazanie w naturze nie było możliwe – do wpłacenia równowartości w pieniądzu. Obowiązki pozwanego odpowiadało roszczenie o wydanie ruchomości lub gdyby przekazanie w naturze nie było możliwe – wpłacenie ich równowartości w pieniądzu, którego dochodzenie na drodze sądowej należało do syndyka masy upadłości Spółki „T.”, działającego na rzecz upadłego, lecz w imieniu własnym (art. 144 ust. 1 i 2 p.u.n.).

Wbrew zapatrywaniu Sądu Apelacyjnego przepis art. 134 ust. 1 p.u.n. nie normuje w sposób wyczerpujący konsekwencji bezskuteczności czynności prawnych upadłego w stosunku do masy upadłości i nie wyłącza innych roszczeń syndyka masy upadłości, jeżeli roszczenia takie, dotyczące masy upadłości, stosownie do przepisów prawa cywilnego przysługują upadłemu jako właścicielowi rzeczy względem jej posiadacza lub z innego tytułu. Przeciwny pogląd oznaczałby postawienie upadłego w gorszej sytuacji niż innych podmiotów prawa cywilnego i powodując niemożność uwzględnienia w masie upadłości składników majątkowych przysługujących upadłemu prowadziłby, z naruszeniem interesu wierzycieli upadłego, do ograniczenia wielkości tej masy. Wykładnia art. 134 ust. 1 p.u.n. prowadząca do takiego poglądu jest sprzeczna z celem postępowania upadłościowego.

Wobec stwierdzenia bezskuteczności w stosunku do masy upadłości czynności prawnej przenoszącej własność rzeczy z upadłego na inną osobę, właścicielem rzeczy – w stosunkach pomiędzy upadłym a tą osobą – pozostaje upadły. Osoba ta nie ma więc tytułu prawnego do korzystania z rzeczy. Od chwili, w której dowiedziała się, że jest posiadaczem samoistnym rzeczy na podstawie bezskutecznej czynności prawnej, co powoduje, że ma ustawowy (art. 134 ust. 1 p.u.n.) obowiązek przekazania rzeczy do masy upadłości – za którą to chwilę należy uznać uprawomocnienie się wyroku stwierdzającego bezskuteczność czynności także gdy jest to bezskuteczność z mocy prawa – jest posiadaczem w złej wierze. Korzystanie przez tę osobę z rzeczy jest więc od tej chwili korzystaniem, stosownie do art. 225 w zw. z art. 224 § 2 k.c., powodującym obowiązek świadczenia wynagrodzenia właścicielowi rzeczy. Pozwana jest zatem zobowiązana do wynagrodzenia za korzystanie z ruchomości, których własność nabyła od Spółki „T.” na podstawie umów z dnia 26 sierpnia 2005 r., bezskutecznych w stosunku do masy upadłości tej Spółki. Obowiązek ten ciąży na pozwanej od chwili uprawomocnienia się wyroku z dnia 25 października 2006 r., stwierdzającego bezskuteczność umów. Do dochodzenia wynagrodzenia za korzystanie przez pozwaną z ruchomości uprawniony jest, działający na rzecz upadłego, lecz w imieniu własnym, syndyk masy upadłości Spółki „T.” (art. 144 ust. 1 i 2 p.u.n.).

Wobec zasadności skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 oraz art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c., orzekł jak w sentencji.